POSTI- JA TELEHALLITUKSEN

KIERTOKIRJEKOKOELMA

1988 Nro 41-42

Kiertokirje nro 41

Yhteistoiminta valtion virastoissa ja laitoksissa

Laki

yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa (651/88)

Annettu Naantalissa 1 päivänä heinäkuuta 1988

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Valtion viraston ja sen henkilöstön tässä laissa säädettävän yhteistoiminnan tarkoituksena on antaa henkilöstölle vaikutusmahdollisuus työhönsä ja työoloihinsa vaikuttavaan, viraston toimintaa koskevaan päätöksentekoon ja samalla edistää valtionhallinnon toiminnan tuloksellisuutta ja taloudellisuutta.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan työnantajan ja henkilöstön yhteistoimintaan valtion virastoissa ja laitoksissa. Virastoista ja laitoksista käytetään laissa nimitystä virasto.

Lakia ei sovelleta eduskunnan, tasavallan presidentin, valtiontilintarkastajain, eduskunnan oikeusasiamiehen ja Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan kanslioissa ja eduskunnan kirjastossa, Suomen Pankissa ja Kansaneläkelaitoksessa.

3 §

Viraston velvollisuus edistää yhteistoimintaa

Viraston tulee järjestäessään organisaatiotaan, henkilöstön työtehtäviä ja johtamista toimia siten, että järjestelyt edistävät myös henkilöstön ja esimiesten sekä henkilöstön keskinäistä yhteistoimintaa ja tuloksellista työskentelyä sekä antavat henkilöstöön kuuluville mahdollisuuden vaikuttaa työnsä sisältöön ja työympäristöön ja saada tietoja työnsä tavoitteista, merkityksestä ja tuloksista.

4 §

Yhteistoiminnan osapuolet

Tässä laissa tarkoitetun yhteistoiminnan osapuolia ovat virasto ja sen henkilöstö. Yhteistoiminta toteutetaan asianomaisten virkamiesten ja työntekijöiden ja heidän esimiestensä välillä, työnantajan ja henkilöstön sekä työnantajan ja henkilöstön edustajien kesken.

Henkilöstön edustajina voivat toimia luottamusmies, työsuojeluvaltuutettu ja henkilöstön 5 §:ssä säädettyihin yhteistoimintaelimiin valitsemat edustajat siten kuin edustajista 15 §:n mukaisissa sopimuksissa sovitaan sekä henkilöstön 6 §:ssä säädetyllä tavalla valitsemat edustajat.

Jos henkilöstön edustajista ei ole tehty 15 §:n mukaista sopimusta, henkilöstön edustajina toimivat luottamusmies ja työsuojeluvaltuutettu sekä henkilöstön 6 §:ssä säädetyllä tavalla valitsemat edustajat.

5 §

Yhteistoimintaelimet

Yhteistoimintaa varten virastoon tai sen osaan voidaan asettaa viraston ja henkilöstön edustajista koostuva yhteistoimintaelin tai sekä yhteistoimintaelin että henkilöstön edustajista koostuva toimielin.

Virastoon voidaan myös asettaa yhteistoimintaelimiä käsittelemään määrättyä yhteistoiminnan piiriin kuuluvaa asiaa.

6 §

Henkilöstön edustajien valitseminen eräissä tapauksissa

Jos henkilöstöä edustaa virastossa 15 §:n mukaisen sopimuksen tai 4 §:n 3 momentin nojalla luottamusmies, voivat sellaiseen henkilöstöryhmään kuuluvat virkamiehet ja työntekijät, jolla ei ole luottamusmiestä, enemmistön heistä niin vaatiessa valita keskuudestaan edustajan tämän lain mukaista yhteistoimintaa varten.

Jos henkilöstöä 15 §:n mukaisen sopimuksen tai 4 §:n 3 momentin nojalla edustava luotta-

musmies on valittu tavalla, joka on edellyttänyt valintaan osallistuvien kuulumista ammatilliseen yhdistykseen, ja yhdistykseen kuulumattomat muodostavat henkilöstöryhmän enemmistön, on yhdistykseen kuulumattomilla enemmistön heistä niin vaatiessa oikeus valita keskuudestaan edustaja tämän lain mukaista yhteistoimintaa varten.

Henkilöstöryhmän voivat muodostaa virka-asemaltaan tai tehtäviltään toisiaan vastaavat viraston virkamiehet ja työntekijät. Henkilöstöryhmän voivat 1 momentissa säädetyssä tapauksessa muodostaa myös samaan virkamiesyhdistysten keskusjärjestöön kuuluvien yhdistysten virka-asemaltaan ja tehtäviltään toisistaan poikkeavat jäsenet, jos yhdistysten jäsenmäärä virastossa vastaa viraston muiden henkilöstöryhmien kokoa.

Vaalin tai muun valintamenettelyn järjestämisestä 1 ja 2 momentissa säädetyissä tapauksissa huolehtivat asianomaiset virkamiehet ja työntekijät. Jolleivät he voi sopia noudatettavasta menettelytavasta, on työsuojelun valvonnasta annetun lain (131/73) 10 §:ssä tarkoitetun asianomaisia virkamiehiä ja työntekijöitä edustavan työsuojeluvaltuutetun järjestettävä vaali. Vaali tai valintamenettely on toimeenpantava siten, että kaikilla virkamiehillä ja työntekijöillä, joiden edustaja valitaan, on mahdollisuus osallistua siihen.

7 §

Yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvat asiat

Yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvat:

1) henkilöstön asemaan vaikuttavat olennaiset muutokset työtehtävissä, työmenetelmissä ja tehtävien järjestelyssä sekä siirrot toisiin tehtäviin, toiseen valtion virkaan tai pysyvästi toiselle paikkakunnalle;

2) henkilöstön asemaan vaikuttavat viraston organisaation, tehtävien, palvelutoiminnan ja tuotevalikoiman muutokset sekä olennaiset kone- ja laitehankinnat ja työtilojen järjestelyt;

3) viraston tai sen osan lakkauttaminen tai siirto toiselle paikkakunnalle taikka sen toiminnan laajentaminen tai supistaminen;

4) kehittämis- ja rationalisointihankkeet;

5) edellä 1—4 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden johdosta suoritettavat järjestelyt, jotka vaikuttavat henkilöstön määrään, laatuun ja rakenteeseen;

6) viraston tulo- ja menoarvioehdotus sekä toiminta- ja taloussuunnitelma;

7) viraston henkilöstöhallinnon periaatteet ja henkilöstöasioiden hoidossa noudatettavat menettelytavat;

8) sukupuolten tasa-arvon edistämisestä laaditut suunnitelmat;

9) säännöllisen työajan aloittamisen ja lopettamisen samoin kuin lepo- ja ruokailutaukojen ajankohdat;

10) lomautusilmoitusten antamista tai virka- tai työsopimussuhteiden irtisanomista edeltävä asian käsittely silloin, kun toimenpiteet johtuvat hallinnollisista, taloudellisista tai tuotannollisista syistä tapahtuvasta työn tilapäisestä tai pysyvästä vähentymisestä;

11) valtion palvelukseen tulon yhteydessä kerättävät ja palvelukseen tulevalle annettavat tiedot sekä tehtäviin perehdyttämisen järjestelyt;

12) sisäisen tiedotustoiminnan periaatteet;

13) viraston sisäiset toimintasäännöt ja aloitetoiminnan säännöt;

14) yhteistyökoulutusta, henkilöstökoulutusta ja muuta henkilöstön kehittämistä koskevat suunnitelmat;

15) yhteistyökoulutuksen järjestäminen;

16) palvelusuhdeasuntojen jakamisessa noudatettavat periaatteet ja niiden mukainen asuntojen jakaminen;

17) sosiaalitoiminnan eri tarkoituksiin tuloja menoarviossa osoitettujen varojen puitteissa työpaikkaruokailun ja lastenhoidon järjestäminen, työpaikan sosiaalitilojen käyttö ja suunnittelu, virkistys- ja lomatoiminta, henkilöstölle myönnettävät avustukset tai lahjoitukset; sekä

18) ulkopuolisen työvoiman käyttöä koskevat periaatteet.

8 §

Yhteistoimintamenettely

Viraston on ennen 7 §:ssä tarkoitetun asian ratkaisemista neuvoteltava valmisteilla olevan toimenpiteen perusteista, vaikutuksista ja vaihtoehdoista niiden virkamiesten ja työntekijöiden kanssa, joita asia koskee, tai heidän edustajiensa kanssa.

Yksittäistä virkamiestä tai työntekijää koskeva asia käsitellään ensisijaisesti työnantajan ja tämän henkilön välillä. Milloin työnantaja taikka virkamies tai työntekijä häntä koskevassa kysymyksessä sitä vaatii, on asiasta neuvoteltava myös työnantajan ja asianomaisen hen-

kilöstön edustajan kesken. Asianomaisella hallinnonalalla voimassa oleviin siirtymisvelvollisuutta koskeviin säännöksiin perustuva virkamiehen tai työntekijän siirto toiseen tehtävään, toiseen valtion virkaan tai pysyvästi toiselle paikkakunnalle käsitellään kuitenkin vain työnantajan ja kysymyksessä olevan henkilön välillä.

Milloin yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluva kysymys koskee viraston tai sen jonkin yksikön virkamiehiä ja työntekijöitä yleisesti, asia käsitellään asianomaisen henkilöstön edustajan kanssa. Jos tällainen asia koskee useampia henkilöstöryhmiä, joilla on omat edustajansa eikä virastoon ole asetettu 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua yhteistoimintaelintä, tulee 1 momentissa tarkoitettu neuvottelu järjestää työnantajan ja kunkin ryhmän edustajien yhteisessä kokouksessa.

Sen lisäksi, mitä edellä tässä pykälässä on säädetty, kuuluu yhteistoimintamenettelyyn:

1) että 7 §:n 15 kohdassa tarkoitetun yhteistyökoulutuksen sisältöä ja määrää koskevat toimenpiteet suoritetaan sen mukaisesti kuin niistä on tämän lain mukaisessa yhteistoimintamenettelyssä sovittu; ja

2) että 7 §:n 17 kohdassa tarkoitetuissa sosiaalitoiminnan alaan kuuluvissa asioissa virasto tekee päätöksen, jollei sen sisällöstä sovita, henkilöstön edustajien, tai milloin päätös koskee vain jotakin henkilöstöryhmää, tämän ryhmän edustajien kannan mukaisesti.

9 §

Neuvotteluvelvoitteen täyttyminen

Jollei muusta menettelystä ole viraston ja sinä toimivien henkilöstöjärjestöjen kesken sovittu, katsotaan viraston täyttäneen 8 §:ssä tarkoitetun neuvotteluvelvoitteen silloin, kun asia on käsitelty 8 §:n 2 tai 3 momentissa säädetyllä tavalla tai 5 §:ssä tarkoitetussa yhteistoimintaelimessä.

Jos tässä pykälässä säädetty yhteistoimintamenettely koskee seikkaa, joka on käsiteltävä virka- tai työehtosopimuksen neuvottelujärjestyksen mukaisesti, voivat virka- tai työehtosopimukseen sidottuja virkamiehiä ja työntekijöitä edustava luottamusmies ja työnantaja sopia siitä, ettei asiaa käsitellä yhteistoimintamenettelyssä.

10 §

Ulkopuolisen työvoiman käyttö

Viraston tulee tiedottaa suunnitellusta, viraston ulkopuolisen työvoiman käyttöä koskevasta sopimuksesta niille henkilöstön edustajille, joiden edustaman henkilöstöryhmän työtehtäviä asia koskee. Asiasta ilmoitettaessa on selvitettävä tällaisen työvoiman suunniteltu määrä, työtehtävät ja sopimuksen kestoaika.

Jos asianomainen henkilöstön edustaja saatuaan 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen viimeistään ilmoitusta seuraavana toisena työpäivänä sitä vaatii, on asiaa käsiteltävä yhteistoimintamenettelyssä, ei kuitenkaan viikkoa pitempää aikaa vaatimuksen esittämisestä. Virasto ei tänä aikana saa tehdä käsittelyn kohteena olevaa sopimusta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua käsittelyä ei kuitenkaan edellytetä silloin, kun tarkoituksena on ulkopuolisella työvoimalla teettää työtä, jota asianomaisen viraston henkilöstö ei vakiintuneen käytännön mukaan suorita tai milloin kysymyksessä on sellainen lyhytaikainen ja kiireellinen työ taikka asennus-, korjaus- tai huoltotyö, jonka teettäminen viraston omalla henkilöstöllä ei ole mahdollista.

11 §

Tiedottamisvelvollisuus

Viraston tulee tiedottaa henkilöstölle viraston toiminnasta ja sellaisista valmisteltavina olevista asioista, joilla on vaikutusta henkilöstön asemaan tai työoloihin sekä näissä asioissa tehdyistä päätöksistä ja toimenpiteistä.

Ennen yhteistoimintamenettelyä viraston on annettava asianomaisille virkamiehille ja työntekijöille sekä henkilöstön edustajille asian käsittelyn kannalta tarpeelliset tiedot. Yhteistoiminta-asiassa tekemästään ratkaisusta viraston on viivytyksettä tiedotettava asianomaisille virkamiehille ja työntekijöille sekä heidän edustajilleen.

Viraston tulee lisäksi esittää henkilöstön edustajille viraston suorittaman palkkatilastoinnin puitteissa palkkatilastot sen mukaisesti kuin asiasta on virkamiehiä ja työntekijöitä koskevissa tilastoyhteistyösopimuksissa sovittu.

Valtion liikelaitoksen, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia (627/87), tulee lisäksi esittää henkilöstön edustajille:

1) liikelaitoksen tilinpäätös viipymättä sen jälkeen, kun valtioneuvosto on hyväksynyt sen sekä vähintään kerran vuodessa selvitys liikelaitoksen taloudellisesta tilasta;

2) ennen tilivuoden alkua vähintään vuodeksi laadittu tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva henkilöstösuunnitelma, josta käyvät ilmi henkilöstön määrässä ja laadussa odotettavissa olevat muutokset; sekä

3) viipymättä muutokset, jotka olennaisesti poikkeavat 1 ja 2 kohdassa mainituissa selvityksissä esitetystä kehityksestä.

Kaksikielisessä kunnassa virasto on velvollinen antamaan 1—4 momentissa tarkoitetut tiedot ja selvitykset myös maan molemmilla kielillä, jos vähemmistönä olevien kieliryhmään kuuluvien lukumäärä on vähintään kymmenen ja enemmän kuin kymmenen prosenttia henkilöstön määrästä.

12 §

Poikkeukset yhteistoimintamenettelystä ja tiedottamisvelvollisuudesta

Virasto voi tehdä 7 ja 10 §:ssä tarkoitetussa asiassa päätöksen ilman yhteistoimintamenettelyä, jos valtiollisen turvallisuuden tai maanpuolustuksen ylläpito sitä edellyttää tai jos yleisen järjestyksen tai maan ulkovaltoihin solmimien suhteiden vaarantuminen on yhteistoimintamenettelyn esteenä.

Virasto voi tehdä 7 ja 10 §:ssä tarkoitetussa asiassa päätöksen ilman sitä edeltävää yhteistoimintamenettelyä, jos viraston toiminnan vaarantuminen tai muut erittäin painavat syyt ovat yhteistoimintamenettelyn esteenä. Tällöin asia tulee käsitellä 8 §:n mukaisesti viivytyksettä sen jälkeen, kun perusteita poikkeamiselle säännönmukaisesta menettelystä ei enää ole. Samalla on selvitettävä poikkeuksellisen menettelyn syyt.

Edellä 11 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyä tiedottamisvelvollisuutta ei ole asioissa, joissa virasto voi 1 momentin mukaan tehdä päätöksen ilman yhteistoimintamenettelyä.

13 §

Salassapitovelvollisuus

Virkamiehet ja työntekijät sekä heidän edustajansa eivät saa sivullisille luvatta ilmaista, mitä he ovat tämän lain nojalla saaneet tietää erityisen säännöksen tai määräyksen nojalla salassa pidettävästä asiasta.

Jos viraston virkamiehet tai työntekijät tai henkilöstön edustajat ovat tämän lain mukaisesti saaneet tietoja asiakirjasta, joka yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain (83/51) 5 §:n mukaan ei ole vielä julkinen, tai viraston liike- tai ammattisalaisuuksia koskevia tietoja, joiden leviäminen voi vahingoittaa virastoa tai sen liike- tai sopimuskumppania, saadaan näitä tietoja käsitellä vain niiden virkamiesten ja työntekijöiden tai henkilöstön edustajien kesken, joita asia koskee, eikä tietoja saa ilmaista muille. Viraston on ilmoitettava tietojen luonteesta ja ilmaisemiskiellosta niitä antaessaan.

Salassa on pidettävä myös tiedot, jotka koskevat yksityisen henkilön taloudellista asemaa, terveydentilaa tai muutoin häntä henkilökohtaisesti, jollei tietojen ilmaisemiseen ole saatu asianomaisen henkilön lupaa.

14 §

Vapautus virka- ja työtehtävistä

Viraston on annettava tässä laissa tarkoitetuille henkilöstön edustajille vapautusta säännönmukaisista virka- ja työtehtävistä ajaksi, jonka nämä tarvitsevat tämän lain mukaista yhteistoimintamenettelyä sekä välittömästi siihen liittyvää henkilöstön edustajien keskinäistä valmistautumista varten.

15 §

Sopimusoikeus

Valtion asianomainen viranomainen sekä virkamiesten ja työntekijäin yhdistykset, joiden varsinaisiin tarkoituksiin kuuluu virkamiesten ja työntekijöiden etujen valvominen virka- ja työsuhteissa ja jotka yhteensä edustavat laajasti sopimuksen piirissä olevaa henkilöstöä, voivat tehdä henkilöstön edustajista 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen sekä sopimuksin myös poiketa siitä, mitä on säädetty 4 ja 5 §:ssä yhteistoiminnan osapuolista, 7 §:ssä yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvista asioista, 8 §:ssä yhteistoimintamenettelystä, 11 §:ssä työnantajan tiedottamisvelvollisuudesta sekä 14 §:ssä henkilöstön edustajien vapautuksesta työstä. Lain 8 §:n 4 momentissa säädettyä yhteistoimintamenettelyä ei kuitenkaan voida sopimuksin laajentaa.

Edellä 1 momentin nojalla tehdyistä sopimuksista on voimassa mitä yleissopimuksesta valtion virkaehtosopimuslaissa (664/70) säädetään. Sopimuksen määräyksiä saa siihen sidot-

tu työnantaja sopimuksen soveltamisalalla soveltaa niihinkin virkamiehiin ja työntekijöihin, jotka eivät ole sopimukseen sidottuja.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja valtion asianomaisia viranomaisia ovat valtiovarainministeriö koko valtionhallinnon osalta sekä ne valtion virastot omalta tai oman hallinnonalansa osalta, joille tämä tehtävä asetuksella määrätään. Virastojen on toimitettava neuvottelemansa sopimukset valtiovarainministeriön tarkastettaviksi. Virastokohtaisessa sopimuksessa ei saa sopia toisin siitä, mitä valtiovarainministeriön ja virkamiesten ja työntekijäin yhdistysten kesken on tämän lain nojalla sovittu.

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitetut osapuolet voivat tehdä sopimuksen tämän lain mukaisia sopimuksia koskevasta neuvottelumenettelystä. Tästä sopimuksesta on voimassa mitä 1 momentissa tarkoitetuista sopimuksista 2 momentissa säädetään.

16 §

Rangaistussäännökset

Virastoa työnantajana edustava virkamies tai työntekijä, joka ei noudata, mitä 8, 10, 11 tai 14 §:ssä on säädetty, on tuomittava *viraston yhteistoimintavelvoitteen rikkomisesta* sakkoon.

Joka rikkoo 13 §:ssä säädettyä salassapitovelvollisuutta, on tuomittava *yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1988.

Henkilöstöä edustavat tämän lain mukaisessa yhteistoiminnassa ne henkilöt, jotka virastossa lain voimaan tullessa ovat virastodemokratiaohjesäännön tai yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain soveltamisesta valtion tuotanto- ja liikelaitoksiin annetun asetuksen (514/80) mukaisia henkilöstön edustajia, kunnes virastoa koskeva 15 §:n mukainen sopimus on tehty. Jos virastoa koskevaa sopimusta ei ole tehty 1 päivään huhtikuuta 1989 mennessä, henkilöstöä edustavat 4 §:n 3 momentissa säädetyt edustajat, jolleivät valtiovarainministeriö ja virkamiesyhdistysten keskusjärjestöt toisin sovi.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Saattaen edellä olevan lain tiedoksi ja noudatettavaksi posti- ja telehallitus ilmoittaa, että parhaillaan valmistellaan myös lain 15 §:ssä tarkoitettua laitoskohtaista yhteistoimintasopimusta, jonka tekemisestä asianomaisten henkilöjärjestöjen kanssa ilmoitetaan aikanaan erikseen.

Helsingissä 26 päivänä heinäkuuta 1988

Kiertokirje nro 42

Valtion liikelaitoksista annetun lain 18 §:n muuttaminen

Laki

valtion liikelaitoksista annetun lain 18 §:n muuttamisesta (653/88)

Annettu Naantalissa 1 päivänä heinäkuuta 1988

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan valtion liikelaitoksista 10 päivänä heinäkuuta 1987 annetun lain (627/87) 18 § näin kuuluvaksi:

18 §

Henkilöstön osallistuminen

Liikelaitokseen sovelletaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annettua lakia (651/88).

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1988.

Helsingissä 26 päivänä heinäkuuta 1988

Pääjohtajan estyneenä ollessa:
Hallintoylijohtaja **Lauri Kuusisto**

Apulaisjohtaja *Erkki Vuolin*